

Pagna ewlenija>Proċeduri tal-qorti>Kawżi ċivili>Il-qorti ta' liema pajjiż hija responsabbli?

Fil-qasam tal-gustizzja ċivili, il-proċeduri u l-proċedimenti pendenti mibdija fi tmiem il-perjodu ta' tranżizzjoni se jkomplu skont il-ligi tal-UE. Il-Portal tal-Gustizzja elettronika, abbażi tal-ftehim reċiproku mar-Renju Unit, se jżomm l-informazzjoni rilevanti marbuta mar-Renju Unit sa tmiem l-2022.

Il-qorti ta' liema pajjiż hija responsabbli?

Skożja

1 Fejn għandi nipprezenta rikors: quddiem qorti ċivili ordinarja jew quddiem qorti speċjalizzata (pereżempju qorti industrijali)?

Iż-żewġ qrati ċivili ewlenin fl-Iskożja huma l-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) (inkluża l-Qorti tal-Appell tax-Xeriff (Sheriff Appeal Court)) u l-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session). Madankollu, hemm xi qrati speċjalizzati li għandhom ġurisdizzjoni f'tipi partikolari ta' talbiet biss. Dawn jinkludu: il-Qorti tal-Araldika (Court of Lord Lyon), il-Qorti tat-Teżor (Court of Exchequer), il-Qorti tal-Petizzjoni Elettorali (Election Petition Court), il-Qorti għall-Kwistjonijiet dwar Dannu Fiżiku fuq il-Persuna (Sheriff Personal Injury Court) (li hija parti mill-Qorti tax-Xeriff) u l-Qorti għall-Kwistjonijiet ta' Azjendi Agrikoli fl-Iskożja (Scottish Land Court). Hemm ukoll numru ta' tribunali statutorji.

Tribunali

L-Att tal-2007 dwar il-Qrati, it-Tribunali u l-Eżekuzzjoni (Tribunals Courts and Enforcement Act 2007) holoq struttura unifikata waħda għall-biċċa l-kbira tal-qrati tar-Renju Unit, maqsuma fil-Qorti tal-Ewwel Istanza (First-tier Tribunal) u fil-Qorti Superjuri (Upper Tribunal). Il-Qorti tal-Ewwel Istanza (First-tier Tribunal) u l-Qorti Superjuri (Upper Tribunal) għandhom awli separati li jkopru suġġetti differenti, li jiġbru flimkien ġurisdizzjonijiet simili. Id-dettalji tal-Qrati jistgħu jinstabu fuq is-sit web tas-[Servizz tal-Qrati u t-Tribunali tal-Maestà Tagħha \(Her Majesty's Courts and Tribunals Service\)](#).

Hemm ukoll numru ta' qrati li huma devoluti lill-Iskożja. Il-biċċa l-kbira tal-ġurisdizzjonijiet tal-qrati huma mmexxija minn president separat u kull wieħed minnhom ikollu setgħat ta' eżekuzzjoni differenti. Il-ġurisdizzjonijiet ivarjaw minn appellii kontra multi tal-ipparkjar sat-trattament obbligatorju u t-trażzin ta' pazjenti b'mard mentali serju. L-appellii kontra d-deċiżjonijiet tal-qrati Skoċċiżi jinstemgħu mill-qrati ċivili fl-Iskożja u jistgħu jiġu kkunsidrati mill-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) u mill-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session).

L-Att tal-2014 dwar il-Qrati (tal-Iskożja) (Tribunals (Scotland) Act 2014) joħloq Qorti tal-Ewwel Istanza (First-tier Tribunal) għall-Iskożja u Qorti Superjuri (Upper Tribunal) għall-Iskożja għal qrati devoluti. L-aktar imħallef superjuri tal-Iskożja, il-Lord President, huwa l-kap tal-Qrati Skoċċiżi u ddelega diversi funzjonijiet lill-President tal-Qrati Skoċċiżi, li huwa simili għall-mudell tar-Renju Unit deskritt hawn fuq. Il-Qorti Superjuri (Upper Tribunal) għall-Iskożja tassumi r-responsabbiltà li tisma' l-biċċa l-kbira tal-appellii mid-deċiżjonijiet tal-Ewwel Istanza, u b'hekk dawn jittneħħew mill-ġurisdizzjoni tal-qrati. L-ewwel qrati huma mistennija li jiġu ttrasferiti fl-istruttura l-għda f'Diċembru 2016. L-amministrazzjoni tal-Qorti tal-Ewwel Istanza (First-tier Tribunal) għall-Iskożja u tal-Qorti Superjuri (Upper Tribunal) għall-Iskożja titwettaq mis-Servizz tal-Qrati u t-Tribunali Skoċċiżi (Scottish Courts and Tribunals Service).

Aktar informazzjoni tista' tinstab fuq is-siti web tas-[Servizz tal-Qrati u t-Tribunali Skoċċiżi \(Scottish Courts and Tribunals Service\)](#) u tal-[Gvern Skoċċiż](#).

Il-Qorti tal-Araldika (Court of Lord Lyon)

Il-Lord Lyon King of Arms huwa wieħed mill-Uffiċjali ta' l-Istat tar-Renju tal-Iskożja u l-kunsillier tar-Regina f'materji dwar l-araldika, il-genealogija u ċ-ċerimonji. Huwa jeżerċita l-ġurisdizzjoni sħiħa tal-Kuruna fi kwistjonijiet ta' araldika, jinforza l-ligi tal-armi u jiddeciedi fi kwistjonijiet ta' isem, rappreżentanza tal-familja u dawk relatati mar-rwoli ta' kapijiet (chiefship).

Il-Qorti tat-Teżor (Court of Exchequer)

Il-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) tiltaqa' bħala Qorti tat-Teżor (Court of Exchequer) fl-Iskożja meta tittratta kawżi dwar id-dħul. L-attività tikkonsisti fil-parti l-kbira minn appellii ta' dritt mid-determinazzjoni tal-Kummissarji Speċjali tal-Taxxa fuq id-Dħul dwar kwistjonijiet ta' obbligazzjoni ta' taxxa.

Qorti tal-Petizzjoni Elettorali (Election Petition Court)

Din il-qorti tikkonsisti f'żewġ imħallfin mill-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) u tittratta petizzjonijiet ipprezentati kontra l-elezzjoni ta' Membri tal-Parlament u Membri tal-Parlament Skoċċiż minħabba illegalità jew prattiki mhux xierqa.

Il-Qorti għall-Kwistjonijiet ta' Azjendi Agrikoli fl-Iskożja (Scottish Land Court)

Din il-Qorti tittratta primarjament tilwim relatat ma' kirjiet agrikoli u mas-sistema ta' agrikoltura f'għelieqi żgħar (forma ta' azjenda agrikola żgħira). Il-President u d-Deputat President tagħha huma kkwalfikati fil-ligi u ż-żewġ membri l-oħra tagħha huma bdiewa prattikanti. Din tista' tintalab tiffissa kirjiet għal azjendi agrikoli u għelieqi żgħar u tittratta appellii mill-korp li jirregola l-agrikoltura f'għelieqi żgħar. Hija tittratta wkoll l-appellii minn deċiżjonijiet tal-Gvern Skoċċiż li jimponi penali fuq il-bdiewa li jirċievu pagamenti skont ir-regim tal-politika agrikola komuni tal-UE, kif ukoll appellii relatati ma' kwistjonijiet ambjentali.

Il-Qorti għall-Kwistjonijiet Immobiliari tal-Iskożja (Lands Tribunal for Scotland)

Din il-qorti għandha President u tliet membri li għandhom għarfien espert rikonoxxut fl-oqsma tal-ligi u l-istharrġ. Il-President tal-Qorti huwa wkoll il-President tal-Qorti għall-Kwistjonijiet Immobiliari tal-Iskożja (Scottish Land Court).

L-oqsma ewlenin ta' hidma huma:

ir-rilaxx jew il-varjazzjoni tal-kundizzjonijiet tat-titolu

id-drittijiet tal-kerreġja li jixtru d-djar tagħhom fis-settur pubbliku

kumpens ikkontestat għax-xiri obbligatorju ta' art jew telf fil-valur tal-art ikkawżat minn xogħlijiet pubbliċi

valutazzjonijiet għall-klassifikazzjoni ta' bini mhux domestiku

appellii kontra l-Kustodju tar-Reġistri (Keeper of the Registers) tal-Iskożja

appellii dwar il-valutazzjoni tal-art fuq ix-xiri preventiv

referenzi volontarji jew kongunti li fihom il-Qorti taġixxi bħala arbitru

Il-Qorti għall-Kwistjonijiet dwar Dannu Fiżiku fuq il-Persuna (Sheriff Personal Injury Court)

Il-Qorti għall-Kwistjonijiet dwar Dannu Fiżiku fuq il-Persuna (Sheriff Personal Injury Court) hija ċ-ċentru nazzjonali ta' għarfien espert dwar kawżi ta' dannu fiżiku fuq il-persuna. Il-kawżi ta' dannu fiżiku fuq il-persuna jistgħu jitressqu quddiem il-qorti speċjalizzata fid-dannu fiżiku f'Edinburgu jekk is-somma mitluba f'kawża tkun aktar minn £5 000. Il-partijiet għandhom ukoll l-għażla li jipprezentaw talbiet għal dannu fiżiku fuq il-persuna ta' kwalunkwe valur fil-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) lokali. Hemm dispożizzjoni speċjali għall-kawżi ta' dannu fiżiku fuq il-persuna fuq il-post tax-xogħol: dawk għal aktar minn £1 000 jistgħu jitressqu direttament quddiem il-Qorti għall-Kwistjonijiet dwar Dannu Fiżiku fuq il-Persuna (Sheriff Personal Injury Court), filwaqt li kawżi fuq il-post tax-xogħol

taħt £1 000 jistgħu jintbagħtu lill-Qorti jekk ix-Xeriff lokali jikkunsidra li huma importanti jew diffiċli biżżejjed. Il-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) m' għadhiex tikkunsidra azzjonijiet għal dannu fiżiku fuq il-persuna taħt £100 000.

2 Meta l-qrati ċivili ordinarji jkollhom il-ġurisdizzjoni (jiġifieri jkun l-qrati responsabbli għal każijiet bħal dawn) kif nista' nkun naf f'liema qorti għandi naghmel ir-rikors?

2.1 Issir distinzjoni bejn il-qrati ċivili ordinarji inferjuri u superjuri (pereżempju qrati distrettwali bħala qrati inferjuri u qrati reġjonali bħala qrati superjuri) u jekk issir, liema qorti tkun kompetenti biex tisma' l-każ tiegħi?

Fl-Iskozja kemm il-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) (qorti inferjuri) kif ukoll is-Sede tal-Ewwel Istanza tal-Qorti Suprema Ċivili, (Outer House of the Court of Session) (qorti superjuri) jaġixxu bħala qrati tal-ewwel istanza fi proċedimenti ċivili.

Il-ġurisdizzjoni ċivili tal-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) hija wiesgħa u testendi għall-azzjonijiet kollha ta' dejn jew ta' danni mingħajr l-ebda limitu finanzjarju massimu. L-azzjonijiet fejn il-valur, esklużi l-interessi u l-ispejjeż, ma jeċċedix £100 000, iridu jittressqu quddiem il-Qorti tax-Xeriff (Sherriff Court). Minn Settembru 2015, il-kompetenza esklużiva tal-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) żdiedet minn £5 000 għal £100 000.

Is-suġġetti eżentati mill-ġurisdizzjoni tax-Xeriff u rrizervati għall-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) huma l-istħarrig ġudizzjarju ta' deċiżjonijiet amministrattivi, azzjonijiet ta' aġġudikazzjoni (li joħolqu dritt ta' titolu fuq il-proprjetà), tnaqqis (izda biss fir-rigward ta' annullament tal-effett ta' digriet), u petizzjonijiet għall-istralċ ta' kumpaniji li l-kapital imħallas tagħhom jaqbeż £120 000. Il-kawzi taħt il-Konvenzjoni tal-Aja dwar l-Aspetti Ċivili tal-Ħtif Internazzjonali ta' Minuri jinstemgħu fil-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session).

Il-kawzi jistgħu jiġu rrinvjati lill-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) mill-Qorti tax-Xeriff (Sherriff Court) fuq mozzjoni tal-parti fil-kawża, meta x-Xeriff iqis li l-importanza jew id-diffikultà tal-kawża tagħmilha xierqa li jsir dan. Il-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session) tista' mbagħad tippermetti li l-proċedimenti jiġu rrinvjati lilha jekk ikun hemm "raġunijiet sodisfaċenti".

Bl-istess mod, xi kawzi jistgħu jiġu rrinvjati lill-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) mill-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session).

2.2 Ġurisdizzjoni territorjali (liema qorti tkun kompetenti biex tisma' l-każ tiegħi, il-qorti tal-belt A jew dik tal-belt B?)

2.2.1 Ir-regola bażika tal-ġurisdizzjoni territorjali

Fil-biċċa l-kbira tal-kategoriji ta' proċedimenti ċivili, il-kwistjonijiet ta' ġurisdizzjoni huma rregolati mill-Att tal-1982 dwar il-Ġurisdizzjoni u s-Sentenzi Ċivili (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982). Il-prinċipju ċentrali tar-regoli Skoċċiżi dwar il-ġurisdizzjoni huwa li l-persuni, kemm jekk ġuridiċi jew fiżiċi, għandhom jiġu mħarrka fil-qrati fil-post fejn ikunu domiciljati.

2.2.2 Eċċezzjonijiet għar-regola bażika

2.2.2.1 Meta nkun nista' naghzel bejn il-qorti fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti li tiġi ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika) u qorti oħra?

Minbarra r-regola bażika ta' hawn fuq, jista' jkun possibbli wkoll li tiġi magħzula l-qorti li fiha jittressqu l-proċedimenti.

Pereżempju:

Kuntratt

Persuna tista' wkoll tiġi mħarrka fil-qrati tal-post tat-tweitiq tal-obbligu inkwistjoni.

Delitt u kważi delitt

Persuna tista' wkoll tiġi mħarrka fil-qrati tal-post fejn seħħ jew jista' jseħħ l-avveniment dannuż.

Manutenzjoni

Qorti jkollha ġurisdizzjoni f'materji relatati mal-manteniment jekk tkun il-qorti tal-post fejn il-kreditur tal-manteniment huwa domiciljat jew residenti abitwali jew jekk it-talba għall-manteniment hija ancillari għal proċedimenti quddiemha li jikkoncernaw l-istatus ta' persuna u jkollha l-ġurisdizzjoni li tmexxi dawk il-proċedimenti.

Tilwim li jirriżulta mill-operat ta' fergħa, aġenzija jew stabbilliment ieħor

Hawnhekk hemm ġurisdizzjoni fil-qrati fejn tinsab il-fergħa/l-aġenzija.

Il-ligi tal-familja

Materji bħad-divorzju, il-kuntatt mal-minuri u r-residenza tal-minuri u r-responsabbiltajiet u d-drittijiet tal-ġenituri ġeneralment isegwu r-regoli tal-ġurisdizzjoni territorjali fl-Iskozja, jiġifieri l-kawża tinstema' fil-post fejn il-minuri jkun domiciljat, normalment fil-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court). Madankollu, jista' jkun hemm varjazzjonijiet f'dan, b'mod partikolari jekk waħda mill-partijiet jew it-tnejn li huma jkollhom konnessjonijiet ma' ġurisdizzjoni oħra barra l-Iskozja. Dejjem għandek tikkunsidra li titlob parir legali dwar materji ġurisdizzjonali bħal dawn jekk taħseb li dan japplika għalik.

Dannu fiżiku fuq il-persuna

Minn Settembru 2015 bdew japplikaw arrangamenti ġurisdizzjonali ġodda fir-rigward tal-Qorti għall-Kwistjonijiet dwar Dannu Fiżiku fuq il-Persuna (Sheriff Personal Injury Court), il-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) u l-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session). Għad-dettalji ara l-informazzjoni pprovduta f'partijiet oħrajn ta' din l-iskeda informattiva.

2.2.2.2 Meta jkun meħtieġ li naghzel qorti differenti minn dik fil-post fejn jgħix l-intimat (il-qorti ddeterminata skont l-applikazzjoni tar-regola bażika)?

F'ċerti kategoriji ta' proċedimenti, qorti għandu jkollha ġurisdizzjoni esklużiva irrispettivament mid-domicilju jew minn kwalunkwe regola ta' ġurisdizzjoni oħra.

Dawn huma:

fi proċedimenti li jkollhom bħala suġġett id-drittijiet *in rem*, jew kirjiet, ta' proprjetà immobbli, ikun hemm ġurisdizzjoni esklużiva fil-qrati tal-post fejn tkun tinsab il-proprjetà. Għalkemm fejn il-kera tkun għal użu privat temporanju għal perjodu massimu ta' sitt xhur, il-qrati tad-domicilju tad-difensur għandu jkollhom ukoll il-ġurisdizzjoni, jekk is-sid u l-kerrej ikunu persuni fiżiċi domiciljati fl-istess pajjiż.

fi proċedimenti dwar il-validità tal-kostituzzjoni, l-annullament jew ix-xoljiment ta' kumpaniji jew persuni ġuridiċi oħra jew assoċjazzjonijiet ta' persuni fiżiċi jew ġuridiċi, hemm ġurisdizzjoni esklużiva fil-qrati tal-post fejn il-kumpanija, il-persuna ġuridika jew l-assoċjazzjoni jkollha s-sede tagħha.

fi proċedimenti li għandhom bħala suġġett il-validità tal-entrati f'reġistri pubbliċi, hemm ġurisdizzjoni esklużiva fil-qrati tal-post fejn jinżamm ir-reġistru.

fi proċedimenti li għandhom x'jaqsmu mal-eżekuzzjoni tas-sentenzi, hemm ġurisdizzjoni esklużiva fil-qrati tal-post fejn is-sentenza kienet jew għandha tiġi eżegwita.

2.2.2.3 Il-partijiet jistgħu jaġgħtu l-ġurisdizzjoni lil qorti li altrimenti ma tkunx kompetenti?

Il-ġurisdizzjoni tista' tiġi estiża jekk persuna tippreżenta ruħha quddiem qorti jew bi ftehim espress jew billi tikkomparixxi bi twegiba għal taħrika mingħajr ma tiegħu l-eċċezzjoni ta' ebda ġurisdizzjoni.

3 Meta l-ġurisdizzjoni tkun tal-qrati speċjalizzati, kif naghmel biex inkun naf quddiem liema qorti għandi nippreżenta r-rikors?

Fl-Iskozja, l-użu ta' qrati speċjalizzati huwa limitat hafna u t-twegiba għall-mistoqsija 1 tipprovdi dettalji dwar liema tipi ta' kawzi jitttrattaw. F'hafna każijiet, kawża tad-dritt ċivili tinstema' fil-Qorti tax-Xeriff (Sheriff Court) jew fil-Qorti Suprema Ċivili (Court of Session). Fi kwalunkwe każ, huwa rakkomandat li wieħed ifittex parir legali dwar il-prezentazzjoni ta' kawża quddiem il-qorti, inkluż jekk tistax tkun adattata għal qorti speċjalizzata.

Informazzjoni ġenerali dwar il-qrati fl-Iskozja tinsab fuq is-sit web tas-Servizz ta' Qrati u Tribunali Skoċċiżi (Scottish Courts and Tribunals Service).

Links relatati

[Servizz ta' Qrati u Tribunali Skoċċiżi \(Scottish Courts and Tribunals Service\)](#)

L-aħħar aġġornament: 13/09/2021

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinzamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.